

نغمه حسینی

تاریخ منظومه بزرگترین شهید راه اسلام

حضرت اباعبدالله الحسین (ع)

ترجمه و منظوم: آیت الله ربانی مهدی الهی قمشاهی

تألیف و در شاخت تاریخ های منظوم وقایع کربلا

به اهتمام
اکبر نیابتی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

فروست

شابک

وضعیت فهرست‌ریسی

یادداشت

عنوان در

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

الهی‌قمشه‌ای، مهدی، ۱۲۸۰-۱۳۵۲.

Elahi Qomshei, Mahdi

نغمه حسینی: تاریخ منظومه بزرگترین شهید راه اسلام

حضرت اباعبدالله الحسین(ع)...راز آثار منظوم مهدی

الهی‌قمشه‌ای؛ به اهتمام اکبر نیکبخت.

تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۷.

۲۷۰ ص.

سفیر اردهال؛ ۷۲۶.

۹۷۸-۶۰۰-۳۱۳-۶۹۳

فیبا

کتاب حاضر قبلاً با عنوان «منظومه نغمه حسینی» توسط

انتشارات روزنه در سال ۱۳۷۹ منتشر شده است.

منظومه نغمه حسینی.

تاریخ منظومه بزرگترین شهید راه اسلام حضرت اباعبدالله

الحسین(ع)...

در فارسی - قرن ۱۴

Persian poetry -- 20th century

واقعۀ کربلا، ۶۱ - ۶۰

Karbala, Battle of -- Karbala, Iraq, 680 -- Poetry

شعر مذهبی فارسی - قرن ۴

Religious poetry, Persian -- 20th century

نیکبخت، اکبر، ۱۳۵۰-

PIR ۷۹۵۳/۷۸۸۸ ۱۳۹۷

۱۴۱/۶۲

۵۶۰۰۹۴۹

نغمه حسینی

تاریخ منظومه بزرگترین شهید راه اسلام
حضرت اباعبدالله الحسین (ع)

آثار منظوم: آیت الله ربانی مهدی الهی قمشاهی
با مقدمه‌ای در شناخت تاریخ‌های منظوم وقایع کربلا

به اهتمام
کبر نیکبخت
در مجموعه
رحم نیکبخت

شابک دوره: ۹-۶۹۳-۶۰۱۳-۹۷۸

صفحه‌آرایی، طراحی جلد: واحد آماده‌سازی سفیر اردغال

لیتوگرافی: سفیر اردغال | چاپ: سفیر اردغال | صفحه‌فی: سفیر اردغال

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸ | قیمت: ۴۰۰۰ ریال

شمارگان: ۲۲۰ نسخه | شماره نشر: ۱-۷۲۶

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، رویروی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴

تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۴۲-۸۸۳۱۳۸۹۸ | کدپستی: ۷۴۷۱۵-۱۵۸۱۸

© حق چاپ: ۱۳۹۸ | email: safirardehal@yahoo.com | www.safirardehal.ir

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیرکس و باز نویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستند نویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۱۵	یادداشت دبیر مجموعه
۱۷	مدخل پژوهشی: شناخت تاریخ‌های منظوم کربلا و جایگاه نغمه حسینی
۱۹	درآمد
۲۰	الف: تاریخ‌های منظوم کربلا
۲۰	ب: قالب مثنوی برای روایت تاریخ کربلا
۲۸	پ: روایت‌ها، موضوعی از وقایع کربلا در قالب مثنوی
۳۱	ت: روایت وقایع کربلا در قالب ترکیب‌بند
۳۷	نغمه حسینی
۴۰	ملاحظات دربارۀ منظومه نغمه - سیری
۴۳	زندگینامه مختصر الهی قمشه‌ای
۵۸	منابع
۶۲	بسم الله الرحمن الرحيم
۶۳	مدح و ستایش
۶۴	تاریخ ولادت حضرت سیدالشهدا (ع)
۶۵	واقعه کربلا
۶۵	سبب توفیق خود
۶۷	سر نهضت و قیام
۷۱	پس از شهادت حضرت علی (ع)
۷۲	حسین ابن علی
۷۳	یزید بولید
۷۴	ولید از حضرت تقاضای بیعت کرد

۷۴	حضرت پاسخ داد
۷۵	مروان حکم
۷۶	هنگامی که حضرت
۷۷	پیغمبر را در خواب دید
۷۸	رسول در عالم
۸۰	حدا رت حسین
۸۲	یک ر رؤسای
۸۴	حضرت مسلم ر یک فرستاد
۸۴	مسلم بامر حضرت
۸۵	حضرت در پاسخ
۸۶	نامه حضرت
۸۸	والی شهر
۹۰	وفا و سخا
۱۰۵	حرکت حضرت اباعبدالله از مکه به کربلا
۱۰۶	محمد حنفیه
۱۰۶	حضرت در
۱۰۷	حضرت حسین
۱۰۸	پاسخ حضرت بمحمد حنفیه
۱۰۸	محمد گفت پس اهل بیت را همراه ببر
۱۰۹	حضرت فرمود (وشأآن یراهن سیایا)
۱۰۹	حضرت حسین
۱۱۲	هنگامی که مشغول سرودن این اشعار بودم
۱۱۲	تاریخ مروج الذهب گوید
۱۱۳	پیغمبر فرمود الحکمة والایمان یمانیة
۱۱۵	حضرت بعدالله عباس پاسخ داد
۱۱۵	ابن عباس

۱۱۶	حضرت باز پاسخ فرمود
۱۱۷	حضرت سوم شعبان
۱۱۸	بعد از حرکت حضرت از مکه
۱۱۸	حرکت حضرت حسین روز هشتم ذیحجه
۱۱۹	عبدالله جعفر بعمر و ابن سعید حاکم مکه گفت
۱۲۰	حضرت در راه بمنزل ذات عرق بفرزدق شاعر رسید
۱۲۱	موکب حضرت حسین بهاجر رسید
۱۲۳	موکب نمایون حضرت بحزیمیه رسید
۱۲۴	موکب همایونش از حزییه بر سر چشمه آبی فرود آمد
۱۲۶	چون موکب حضرت حسین بیان العقبه رسید
۱۲۸	موکب حضرت
۱۲۹	قصه زهیر با سلمان فارس
۱۳۰	موکب حضرت
۱۳۲	موکب حضرت از دشت ز رود بمنزل زیاده رسید
۱۳۴	موکب حضرت
۱۳۷	وقت نماز رسید
۱۳۸	هر که نسبت بخاصان خدا ادب نگاه داشت
۱۳۹	موکب امام چون بمنزل غذیب الهجانات رسید
۱۴۲	موکب حضرت نزدیکی قصر بنی مقاتل بصحرای کربلا رسید
۱۴۳	کربلا کجاست
۱۴۳	حضرت و سپاه خیمه گاه بکربلا زدند
۱۴۴	عمر اشعاری در آن شب گفت
۱۴۵	هشیار باش
۱۴۶	بامداد عمر سعد بدربار ابن زیاد رفت
۱۴۶	پاسخ حضرت حسین بر رسول عمر سعد
۱۴۸	حضرت در پاسخ بدو فرمود

۱۴۸		خولی ابن زیاد اصبحی باین زیاد نوشت
۱۴۹		ابن زیاد نامه بشمر داد بدین مضمون
۱۵۰		حضرت حسین چون صدای غرش طبل جنگ
۱۵۱		شمر اظهار داشت مهلت روا نیست
۱۵۲		شب عاشورا
۱۵۳		حضرت زین العباد شب عاشورا چنین یاد فرمود
۱۵۴		ر حضرت سجاد و زینب خاتون روایت شده
۱۵۵		حضرت سر را بر دست رفتیان رفته بودند
۱۵۵		حضرت را خوش نیک کار و یاران وفادار
۱۵۷		وقتی که حضرت حسین باسحاب فرمود
۱۵۸		شمر امان آورد
۱۵۹		داد از امان بدان
۱۶۰		روایت از حضرت سجاد است
۱۶۰		زینب عقیله عرب
۱۶۱		حضرت حسین که صدای گریه خواهر شنید
۱۶۲		وقایع روز عاشورا
۱۶۴		خطبه حضرت حسین در میدان جنگ
۱۶۵		زهیر ابن قین
۱۶۶		شمر تیری بسوی زهیر افکند
۱۶۶		پاسخ زهیر بشمر
۱۶۷		حضرت زهیر را خواست و خود باز بموعظه پرداخت
۱۶۸		حضرت بریر را باتمام حجت فرستاد
۱۶۸		حضرت برای اتمام حجت کامل بار دیگر بگفتار آمد
۱۷۰		(حر نائب بجانب حسین آمد)
۱۷۱		حر با چشم گریان بجانب حضرت آمد
۱۷۲		حر هی باسب زد

۱۷۳	 مناجات حر
۱۷۵	 حضرت توبه حر را پذیرفت
۱۷۶	 علی بن حر با پدر بمیدان جنگ رفت
۱۷۷	 مناجات الهی
۱۷۸	 شروع بجنگ از طرف عمر سعد شد
۱۷۹	 عمرو ابن عجاج
۱۷۹	 وهب ابن عاصه
۱۸۰	 اصحاب سرگرم جنگ بودند
۱۸۲	 حضرت بنماز از طرف ایمن
۱۸۲	 شوذب و عابس
۱۸۳	 نافع ابن هلال
۱۸۳	 قارب غلام ترک
۱۸۴	 مورخین نگاشته‌اند
۱۸۵	 چون اصحاب وفادار
۱۸۶	 حضرت علی اکبر بعد از شهادت اصحاب نوبت به بنی هاشم رسید
۱۸۷	 حضرت حسین
۱۸۷	 آنگاه رو به عمر سعد نمود
۱۸۸	 حضرت علی اکبر
۱۹۰	 بعد از علی اکبر
۱۹۲	 حضرت ابوالفضل
۱۹۶	 حضرت حسین مهبای جنگ شد
۱۹۸	 حضرت پس از آخرین وداع بمیدان رفت
۱۹۹	 حضرت بعد از وداع اهل بیت
۲۰۲	 آخرین اتمام حجت حضرت حسین با عمر سعد
۲۰۴	 مناجات حضرت حسین در قتلگاه
۲۰۶	 عبدالله حسن که پسری نابالغ بود

- ۲۰۸ زینب بابت سعد و بلشگر او خطاب کرد
 ۲۱۰ رجاله سپاه در آن حال برای غارت خیمه گاه تاختند
 ۲۱۱ اهل حرم منتظر بازگشتن شاه از میدان بخیمه گاه بودند
 ۲۱۲ شام روز عاشورا
 ۲۱۵ روز یازدهم محرم
 ۲۱۶ یک نفر اهل کوفه پرسید
 ۲۱۶ چون اسیران بکوفه رسیدند
 ۲۱۷ زید بن ارقم چو سه مطهر حسین و اسیران را دید
 ۲۱۷ چون اسیران اهل بیت را بازار کوفه رهسپار کردند
 ۲۱۸ حضرت زینب اهل کوفه را گریان دید
 ۲۱۸ مدح و ذکر عظمت زینب بن عقیله بنی هاشم
 ۲۱۸ و شرح خطبه آن بزرگوار
 ۲۲۰ اهل بیت را که وارد مجلس ابن زیاد کردند
 ۲۲۲ باز ابن مرجانه پلیدرو به علی ابن الحسین کرد
 ۲۲۳ ابن زیاد بمنبر رفت
 ۲۲۵ اهل بیت عصمت از کوفه روانه بشار شد
 ۲۲۹ ورود اهل بیت عصمت بشار
 ۲۳۱ سهل ابن سعد ساعدی
 ۲۳۳ در میان ازدحام
 ۲۳۶ حکیم ابو ریحان در آثار الباقیه
 ۲۳۶ حضرت زینب خاتون
 ۲۳۷ خطابه حضرت زینب (ع) در شام مجلس عام
 ۲۳۷ پاسخ گفتار زهرآلود یزید
 ۲۳۹ حضرت رقیه در خرابه شام
 ۲۴۱ کودک بخواب رفت
 ۲۴۱ کودک از خواب ناز بیدار شد

- ۲۴۳ چون سر مطهر را پیش تخت یزید نهادند
- ۲۴۳ ابن اثیر گوید سجاد در پیش تخت یزید بدو گفت.....
- ۲۴۴ آنگاه یزید بخطیب خود گفت برخیز و بمدح آل امیه.....
- ۲۴۴ و طعن و صب آل علی سخن گوی.....
- ۲۴۴ حضرت سجاد پاسخ داد.....
- ۲۴۵ خطبه حضرت علی ابن الحسین در مجلس یزید.....
- ۲۴۸ خط امام سجاد قلب مردم شام را آتش زد.....
- ۲۴۹ از حرم یزید هم.....
- ۲۵۰ جمعی از اصحاب ناب را در این اکرم (ص).....
- ۲۵۳ یزید موکب همایون.....
- ۲۵۵ جابر با یاد حضرت و شهیدان ناله ها داشت.....
- ۲۵۵ چون قافله کربلا نزدیک شهر مدینه رسید.....
- ۲۶۴ خاتمه نغمه حسینی.....
- ۲۶۶ یادآوری و تشکر.....

اَلْسَّلَامُ عَلَیْكَ يَا اَبَاعَبْدِاللّٰهِ وَ عَلٰی الْاَرْوَاحِ الَّتِی حَلَّتْ بِفِنَائِكَ

یادداشت دبیر مجموعه

شرایط یافتن ایرانیان خداجوی به دین حنیف اسلام گرامی، در اندک زمانی عشق و علاقه به اهل بیت حضرت محمد صلوات الله علیه، به جزئی جدایی ناپذیر از هویت ملی ایران بدل گردید. در همین بستر فرهنگی، شعر و ادب فارسی با خمیر مایه مفاهیم قرآن و اهل بیت (ع) قدم به عرصه گذاشت. فاخرترین، زیباترین سروده/های شاعران ایرانی به سبب رُمقبت اهل بیت علی الخصوص حضرت علی امیرالمومنین مولی الموالی و حسنین ع بهم السلام اختصاص یافت. عشق و ارادت ایرانیان به خاندان عصمت و طهارت، پوستی از جلوه‌های ادبی خالصانه‌ای پدید آورد. این گلزار مملو از گل‌های مُعطر است که هر یک یادگاری از عشق و ارادت دلداده‌ای از دلدادگان این خاندان مظهر بود.

در این گلزار عرشی، نغمه پردازانی همچون ماسحی ناشی، محتشم کاشانی، مقبل اصفهانی، عثمان سامانی، جودی خراسانی، نیر تبریزی، سعیدی زمان تبریزی و... مرتبت والا یافته، گل‌های سرسبد این بوستانند. اما حدیث کربلا، و آویشه‌های مکرر بی تکراری است که در هر عصری عاشقان حضرت حسین ابن علی (ع) به رخخوانی آن پرداخته و خواهند پرداخت. از این رو دفتر این عشق‌ستان هر روز دیوانی دلنواز را در گنجینه‌ی خود جای می‌دهد.

از جمله گل‌های سرسبد این بوستان پرطراوت، منظومه مستطاب «نغمه حسینی» تاریخ منظومه حضرت اباعبدالله الحسین (ع) عشق، سروده مرحوم آیت الله الهی، روانشاد مهدی الهی قمشه‌ای مفسر و مترجم ارجمند قرآن و فقیه و متکلم،

ادیب گرانقدر است. این منظومه‌ی فاخر از چند سو واجد اهمیت است: نخست داستان سروده شدن آن است که روایت مستقیم آن به روایت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مقام معظم رهبری^۱ بیان گردیده است. اهمیت دوم این منظومه فاخر تکیه آن بر منابع مستند تاریخی در روایت تاریخ کربلاست که در زمانه‌ی آفرینش، منظومه‌ای متمم است؛ موضوع سوم اهمیت شخصیت سراینده این منظومه می‌باشد که وی از مله باختر علما، فقها و مفسران شیعه در قرن اخیر است که می‌توان رتبه‌ی وی را با فقهای ادیب همچون آیت‌الله غروی اصفهانی و حجت‌الاسلام نیرتبریزی سنجید.

تأکید و توجه به مقام معظم رهبری بر اهمیت منظومه «نغمه حسینی» و لزوم توجه شاعران جوان موجب شد تا مقدمات بازنشر آن با درج پژوهشی در باب تاریخ‌های منظوم کربلا و جایگاه این منظومه‌ی فاخر فراهم شود؛ بدان امید که انشالله شعرای جوان اهل بیت با دسترسی بیشتر به این متن در مسیر خلق آثاری بهتر و عالی‌تر گام بردارند. نظر مرحمت استاد گرانقدر، حسین الهی خلف صالح مرحوم مغفور آیت‌الله الهی قمشه‌ای شایسته تقدیر است همچنین زحمات عزیزانی که در آماده‌سازی این متن قبول زحمت کردند، آقایان آیت‌الله نیکبخت در مقابله متن با چاپ نخست اثر، آقای علی حصنی و زهرا نیکبخت در بازخوانی نهایی و سرکار خانم خاتمی همکاران محترم انتشارات سفیر ارسال، سرکار خانم آرزو، سرکار خانم اصیل‌زاده، آقایان نازنینی، سرکارخانم معصومه زارعی در طراحی و صفحه‌آرایی و دوستان دیگر.

مشهد مقدس دهم ربیع الاول ۱۴۴۰/۲۷ آبان ۱۳۹۷

خادم کوچک خادمان حضرت زهرا سلام الله علیها

رحیم نیکبخت میرکوهی